

Riktlinjer investeringar Ale Kommun

Antagen av KF:	2024-01-29 § 20
Ansvarig förvaltning:	Kommunledningsförvaltningen
Ikraftträdande	2024-01-30
Giltighetstid	Gäller tills vidare
Revideras	Senast fyra år efter ikraftträdande
Diarienummer	KS 2023/659

Ansvarig handläggare: Ekonomichef Kommunledningsförvaltningen

Innehåll

1	Inledning	2
2	Vad är en investering	2
3	Organisation och ansvarsfördelning.....	2
3.1	Kommunfullmäktige (KF).....	2
3.2	Kommunstyrelsen (KS)	2
3.3	Övriga nämnder	3
3.4	Förvaltningschef	3
4	Grundläggande regler - investeringar	3
5	Investeringsprocess	3
6	Tidplan för investeringsbudgeten	4
6.1	Investeringsbudget kommande period.....	4
6.2	Överflytt och justering av investeringsbudget i samband med årsbokslut.	5
7	Kategorier och grupperingar av investeringsobjekt.....	5
7.1	Investeringskategorier	5
7.2	Skattefinansierade och taxefinansierade investeringar	5
7.3	Prioriteringar.....	5
7.4	Vad ska finnas med som beslutsunderlag för varje investeringsobjekt.....	6
8	Andra väsentliga processer kopplade till investeringsprocessen.....	6
8.1	Lokalförsörjningsprocessen.....	6
8.2	Exploateringsprocessen	6
9	Avskrivningar, internränta, utrangeringar samt nedskrivningar.....	7
9.1	Avskrivningar	7
9.2	Internränta.....	7
9.3	Komponentavskrivning	7
9.4	Nedskrivning	8
9.5	Utrangering och avyttring.....	8

Bilagor:

- Avskrivningstider Ale kommun
- Komponentlista avskrivningstider

1 Inledning

En investering är en kapitalsatsning som får en inverkan under sin livslängd och som görs i syfte att skapa en framtida nytta för kommunens verksamheter. Syftet med Riktlinjer för investeringar Ale kommun är att skapa en funktionell och ändamålsenlig hantering av kommunens investeringar för att få ett effektivt resursutnyttjande och en rättvisande redovisning. Riktlinjerna ska ses som en ram för handläggning, beslutsfattande och redovisning av investeringar.

Riktlinjerna följer lagen om kommunal bokföring och redovisning samt normeringar om god redovisningssed enligt Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Då investeringar oftast är förenliga med stora utgifter och sedermera kostnader är det av vikt att investeringsäskandena är reella både i avseende om tidsperiod, utgiftsvolym samt nytta. En för stor antagen investeringsbudget kan innebära felallokering av resurser då den bland annat kan innebära att för stora skattemedel binds upp i budget för exempelvis räntor och avskrivningar.

2 Vad är en investering

Med investering menas anskaffning (inköp eller uppförande) av tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk eller innehav, så kallade anläggningstillgångar. Med stadigvarande bruk menas en period på minst tre år, i de flesta fall betydligt längre än så. Kommunen ska ha kontroll över tillgången och det är sannolikt att den ger ekonomiska fördelar eller framtida servicepotential till kommunen.

Orsaken till investeringar kan till exempel vara expansion, reinvestering, effektivisering eller miljömässiga krav. Expansion eller nyinvesteringar görs för att öka kapaciteten. Reinvesteringar ersätter befintliga resurser för att bibehålla kapaciteten. Rationaliseringar görs för att effektivisera och sänka kostnader och miljömässiga investeringar för att klara miljökrav.

Grundprincipen är att en investering bedöms och prioriteras utifrån de ekonomiska och verksamhetsmässiga effekter den beräknas ge upphov till under sin livstid. Nyttan ställs i relation till kostnader och prioriteras mot andra ekonomiska engagemang. Större investeringar måste också bedömas och prioriteras med hänsyn till hur investeringen ska finansieras och hur investeringen påverkar de av fullmäktige långsiktigt uppställda målen för god ekonomisk hushållning. Investeringar av principiell karaktär eller allmänt intresse kan vara av väsentligt större betydelse än vad som avspeglas i den ekonomiska omfattningen och måste bedömas med hänsyn till påverkan på organisation och verksamhetens inriktning.

3 Organisation och ansvarsfördelning

3.1 Kommunfullmäktige (KF)

Kommunfullmäktige är kommunens högst beslutande organ och ägare av bland annat kommunens lokalförsörjning, lokal- samt markanvändning. Kommunfullmäktige fastställer och fördelar kommunens totala investeringsbudget för de nästkommande fyra åren. Investeringarna sker antingen inom en årligt återkommande ram eller som ett anslagsbundet projekt. Kommunfullmäktige beslutar om överföring av investeringsanslag mellan åren. Kommunfullmäktige beslutar om utökning av investeringsram för projekt och omdisponering av medel till andra investeringsåtgärder.

3.2 Kommunstyrelsen (KS)

Kommunstyrelsen ska årligen utarbeta en investeringsplan för den kommande 4-årsperioden. Planen kan även beakta projekt inom perioden år 4 – 10, sådana projekt är av naturlig anledning ej planerade i detalj. Investeringsplanen bygger på nämndernas investeringsplaner. Kommunstyrelsen

har det övergripande ansvaret att investeringsbudgeten följs varför utförare och nämnder följer upp utfall och rapporterar status i samband med kommunens delårsrapporter.

3.3 Övriga nämnder

Nämnden verkar för att beslutad budget och mål med investeringarna uppfylls och rapporterar status för investeringar i samband med kommunens ordinarie uppföljningar.

Servicekommittén är kommunens utförarorganisation avseende investeringsprojekt som avser lokaler. De tar årligen fram ett förslag på investeringsplan och ansvarar för att behov av investeringar i lokaler samordnas och som tar sin utgång i den årliga lokalförsörjningsplanen.

Samhällsbyggnadsnämnden är kommunens utförarorganisation när det gäller bland annat kommunens VA och renhållningsverksamhet samt exploateringsverksamhet. Nämnden ska årligen ta fram förslag på investeringar för den kommande fyraårsperioden avseende dessa.

3.4 Förvaltningschef

Förvaltningschef ansvarar för att löpande följa upp enskilda projekt där nämnden är intressent. Uppföljning sker vad gäller ekonomi, genomförande och tidsplanering. Avvikelser mot investeringsbudget rapporteras skyndsamt till nämnd.

4 Grundläggande regler - investeringar

Grundregeln är att investeringsbudgeten är beslutad på projektnivå (projektkod), vilket innebär att enskild nämnd inte kan disponera om mellan investeringsprojekten utan att detta först har beslutats av KF och att det i samband med ett sådant beslut klart framgår om det påverkar driftkostnaderna. Det som nämnden fått i ram som årsanslag äger nämnden rätt att fritt disponera mellan olika investeringsprojekt under året. Eventuella kvarstående medel avseende årsanslaget kan inte föras med till nästkommande år.

Alla förändringar i investeringsbudgeten som är av principiell beskaffenhet beslutas av KF. För investeringar som beslutas av KF gäller att KS har rätt att omdisponera belopp på högst 20 miljoner kronor totalt för budgetåret efter det behöver omdisponering lyftas till KF för beslut. Detta gäller omdisponeringar inom en nämnd och under förutsättning att det ryms inom nämndens totala budgetanslag. Sådana beslut av KS ska delges KF som information. KS har också ett delegerat ansvar från KF att ge startbesked för investeringsprojekt där det är beslutat att startbesked behöver ges. Riktlinjen för sådana projekt är att de är på belopp motsvarande 40 mnkr eller högre.

Ombudgeteringar och/eller omdisponering av investeringar sker således efter beslut av KF eller på delegation till KS. Ombudgeteringar och/eller omdisponering sker på projektnivå. Överskott på ett projekt kan inte överföras till annat projekt utan politiskt beslut.

5 Investeringsprocess

I Ale kommun ska investeringsprocessen kännetecknas av noggrannhet, transparens och god framförhållning. Kommunfullmäktiges tilldelade ramar disponeras av respektive nämnd.

I de fall investeringen avser en lokal i någon form så finns den upptagen i kommunens antagna lokalförsörjningsplan. Ett investeringsprojekt föds inte sällan genom att en genomförd förstudie visar på en kostnadseffektiv och genomförbar lösning på det uppkomna behovet. Förstudien beslutas av initierande nämnd som med stöd av utföraren föreslår projektets syfte och omfattning. Förstudien innehåller alltid en första kalkyl för såväl investeringsbudget som effekter på framtida driftkostnader. Förstudien ska även innehålla en beskrivning av projektets påverkan för kommunens verksamhet och dess invånare, förslag på entreprenadform och fortsatt tidplan. Se särskilt avsnitt nedan om vilka

uppgifter som ett äskat investeringsprojekt ska innehålla för att vara fullständigt oavsett om den föranletts av en förstudie eller ej.

Kommunstyrelsen planerar och prioriterar in projekten i investeringsplanen som fastställs av kommunfullmäktige i kommunens investeringsbudget. För att bibehålla kommunens relativa finansiella styrka över tid bör inte räntor och avskrivningar gällande skattefinansierade investeringars andel av skatteintäkter och statsbidrag öka och inte uppgå till mer än omkring sex procent av dessa. För att inte begränsa investeringar för enskilt år kan genomsnittet ses över en rullande 4 årsperiod.

När ett projekt som överstiger 50 mkr närmar sig genomförande påbörjas projektering av projektet i syfte att ta reda på mer information kring projektets genomförbarhet inklusive uppgifterna i förstudien om investeringsutgiften mm och skickas till ansvarig nämnd för att inhämta startbesked. När projektet slutbesiktigats tas anläggningen i anspråk och erfarenhetsutbyte sker mellan projektets involverade parter. Anläggningen övergår herefter till förvaltning och kompletta systemhandlingar, protokoll och driftinstruktioner överlämnas till brukaren av anläggningen och/eller teknisk förvaltare.

I samband med årsbokslut ska en sammanställning av det gångna årets investeringsbudget tas fram och som ska innehålla en beskrivning av respektive investeringsprojekt där status på projektet ska redovisas tillsammans med beskrivning varför projektet eventuellt avviker i kostnad och i tid för genomförande.

Alla investeringsprojekt som uppgår till eller överstiger 50 miljoner kronor slutredovisas till kommunfullmäktige. Även specifika projekt under 50 miljoner kronor kan slutredovisas i kommunfullmäktige om kommunfullmäktige begär detta. Övriga projekt som understiger beloppsgränsen ska slutredovisas i respektive nämnd. Slutredovisning ska ske i samband med årsbokslut. Nämnderna ska i årsredovisningen redovisa en sammanställning på alla investeringsprojekt som under året har slutredovisats till kommunfullmäktige respektive till nämnd.

6 Tidplan för investeringsbudgeten

6.1 Investeringsbudget kommande period

Investeringsbudgeten för nästkommande budgetperiod påbörjas under våren 20 månader innan aktuellt investeringsår påbörjas (exempelvis våren 2023 för investeringsår 2025). Det sker främst i form av att underlag för uppdatering av lokalförsörjningsplanen inleds samt uppdatering av VA-planen. Dessa två planer är centrala då de står för den uteslutande majoriteten av kommunens investeringar. Lokalförsörjningsplanen antas varje år vilket sker i november 13 månader innan aktuellt investeringsår påbörjas.

Kommunens Strategiska samhällsbyggnadsråd håller ihop investeringsprocessen och har under hösten 13–16 månader innan investeringsåret träffar tillsammans med förvaltningschefer för att tillse att alla perspektiv blir belysta och ta fram förslag på prioriteringar om så är nödvändigt.

Alla investeringsäskanden från nämnderna ska vara ekonomiavdelningen på kommunledningsförvaltningen tillhanda senast 31 januari året innan aktuellt budgetår. Nämnden ska senast sista februari samma år besluta om sin samlade framställan om investeringsbudgetram för kommande år. Ekonomiavdelningen sammanställer och bereder inkomna investeringsäskanden och presenterar för kommunstyrelsen i mars aktuellt år och kommunfullmäktige antar investeringsbudgeten för kommande år plus tre år i april året innan budgeten börjar gälla.

6.2 Överflytt och justering av investeringsbudget i samband med årsbokslut.

Överflytt av pågående investeringsprojekt sker i separat ärende i samband med att investeringsbudget för kommande period fastställs.

7 Kategorier och grupperingar av investeringsobjekt

Investeringsprojekten delas upp i olika grupper och kategorier för att det ska vara lättare att följa upp och förstå vad som avses.

7.1 Investeringskategorier

- **Fastighetsinvesteringar** – investeringar i verksamhetslokaler med tillhörande anläggningar som genomförs av serviceförvaltningen. Exempel på verksamhetslokaler är kontorslokaler, skollokaler, förskolelokaler, sport-, idrotts- och simhallar, förenings- och fritidslokaler, biblioteks-, fritids- och kulturlokaler samt lokaler för vård och omsorg.
- **Investeringar allmän plats** – övriga investeringar på fastigheten, som inte utgör fastighetsinvesteringar. Exempel är investeringar i markanläggningar såsom VA, gata, park samt idrottsanläggningar.
- **Investeringar exploatering** - övriga investeringar på fastigheten såsom VA, gata, park som genomförs i samband med exploateringsprojekt. Dessa projekt finansieras till hela eller stora delar via inkomster inom exploateringsprojektet.
- **Övriga investeringar** – utgör investeringar såsom maskiner, inventarier och utrustning samt immateriella tillgångar.
- **Investeringsbidrag** – utgörs av bidrag som kommunen ger till annan huvudman vanligtvis Trafikverket som delfinansiering av till exempel cykelbanor etc.

7.2 Skattefinansierade och taxefinansierade investeringar

Det är viktigt att särskilja skattefinansierade investeringar från avgiftsfinansierade.

- **Skattefinansierade investeringar** - Dessa investeringar avser samtliga investeringar vars drifts- och kapitalkostnader ska finansieras av skattemedel.
- **Avgiftsfinansierade investeringar** - Med avgiftsfinansierade investeringar avses samtliga investeringar som ingår i kommunens avgiftsfinansierade verksamhet och som anses vara nödvändiga för den fortsatta driften.

7.3 Prioriteringar

Alla investeringsprojekt i investeringsplanen ska prioriteras enligt nedanstående prioriteringsordning:

1	Pågående	påbörjade investeringsprojekt som inte går att stoppa.
2	Tvingande (Lagkrav/myndighetskrav)	Investeringar som är tvingande utifrån gällande lag- och myndighetskrav.
3	Reinvesteringar	Investeringar för att säkra värdet i redan gjorda investeringar. Dessa ska alltid rymmas inom den gällande investeringsramen.

4	Till följd av demografisk utveckling eller volymutveckling	Investeringar baserade på prognoser över befolkningsutvecklingen eller befolkningens sammansättning.
5	Strategiska investeringar	Investeringar som kan anses vara strategiskt viktiga för kommunen, förutom de som kan inordnas i någon av de ovanstående kategorierna.
6	Övriga investeringar	Investeringar som inte infaller under någon av de övriga punkterna

7.4 Vad ska finnas med som beslutsunderlag för varje investeringsobjekt

För samtliga investeringsprojekt ska ett beslutsunderlag finnas. Underlaget från nämnd ska bland annat innehålla en beskrivning och motivering av projektet samt ekonomiska konsekvenser såsom kapitalkostnader och driftkostnadskalkyler. De ekonomiska konsekvenserna tas bland annat fram för att visa investeringens resultatpåverkan. Samt prioriteringsklassificering. Status på tex bygglov, detaljplan m.m.

- Investeringsutgift (beräkning under vilka år investeringen beräknas ske)
- Ev investeringsinkomster, tex statsbidrag, anslutningsavgifter, gatukostnadsersättning mm
- Driftkonsekvenser i form av avskrivningar, övriga driftkonsekvenser kopplade till investeringen såsom mediakostnader, personal etc.
- Ev kopplingar till andra investeringar eller påverkan på annan nämnd
- Status avseende tex detaljplan, bygglov eller annat som är avgörande för att investeringen ska kunna bli en realitet
- Konsekvensbeskrivning om investeringen inte genomförs

8 Andra väsentliga processer kopplade till investeringsprocessen

8.1 Lokalförsörjningsprocessen

Löpande under året träffar serviceförvaltningen de beställande förvaltningarna för att kartlägga deras lokalbehov som sammanställs i en lokalbehovsplan. Lokalbehovsplanen tillsammans med aktuell befolkningsprognos ger input till lokalförsörjningsplanen som fastställs varje år ger input till investeringsplanen. De behov som i lokalförsörjningsplanen ska tas hand om via nybyggnation eller ombyggnation resulterar i ett investeringsprojekt som kan lyftas in i investeringsplanen. Det medför inte med automatik att alla de lokalbehov som tas upp i lokalförsörjningsplanen kommer med i investeringsplanen utan en avvägning behöver göras utifrån bland annat vilket ekonomiskt utrymme som finns tillsammans med exempelvis vilka andra ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenser investeringen skulle medföra.

8.2 Exploateringsprocessen

Med exploateringsverksamhet avses åtgärder för att anskaffa, förädla och iordningsställa kommunens mark för infrastruktur (gator, parker och VA) samt för bostads- och/eller verksamhetsområden och/eller naturreservat. I investeringsplanen redovisas de investeringar som blir en kommunal anläggning såsom investeringar i gata, park (allmän platsmark) samt VA. Investeringarna ska bruttoredovisas. Investeringarna kan ofta till del eller helhet finansieras av inkomster i exploateringsprojektet eller gatukostnadsersättningen. Dessa intäkter tillförs kommunens resultaträkning det år den inbetalas till kommunen. När det gäller kapitalkostnaderna för investeringen så fördelas de ut över dess ekonomiska livslängd enligt kommunens regler för

komponentavskrivning. Helhetsansvaret för exploateringsprojekten ligger hos Samhällsbyggnadsnämnden där även hela projektet budgeteras och följs upp. Exploateringsprojekten kan även resultera i nya investeringsbehov för verksamhetslokaler som i så fall ska initieras via fastighetsförvaltningen inom Servicenämnden. Det är därför av vikt att löpande dialog finns mellan framför allt samhällsbyggnadsförvaltningen och serviceförvaltningen så inte investeringsbehov ramlar mellan stolarna.

9 Avskrivningar, internränta, utrangeringar samt nedskrivningar

9.1 Avskrivningar

Avskrivningar används för att fördela utgiften för en tillgång över tillgångens nyttjandeperiod. Syftet är att ge en rättvisande bild av tillgångens förbrukning för respektive redovisningsperiod. Eventuellt restvärde ska inte utgöra underlag för avskrivning. Avskrivningen ska göras från den tidpunkt tillgången tas i anspråk. Det innebär att avskrivning påbörjas först efter att anläggningstillgången tagits i bruk. Avskrivningen kostnadsförs i de verksamheter som nyttjar anläggningstillgången.

Avskrivningar av anläggningstillgångar görs med linjär avskrivning och efter en bedömning av tillgångens nyttjandeperiod. Bedömning av avskrivningstid görs av personal med kompetens inom aktuellt område tillsammans med controller. Om en ny bedömning av nyttjandeperioden väsentligt avviker från tidigare bedömningar ska avskrivningsbeloppen för innevarande och framtida perioder justeras. Vid tveksamheter sker samråd med redovisningschef och/eller ekonomichef.

För tillgångar med ett bestående värde görs ingen avskrivning. Exempel på sådana tillgångar är mark och viss typ av konst. Mark förutsätts ha en obegränsad nyttjandeperiod och ett bestående värde. Om en fastighet som förvärvats består av både mark och byggnad fördelas inköpsvärdet på mark och byggnad genom proportionering utifrån till exempel taxeringsvärdet eller råmarkspris. Även lagfartskostnad ska fördelas på mark och byggnad.

9.2 Internränta

Internränta kan användas vid budgetering och redovisning av kapitalkostnader på investeringar och fungera som intern styrning. Den sammantagna kostnaden för räntan och avskrivningarna för en investering kallas ofta för kapitaltjänstkostnader. Internräntan kan beaktas som en kostnad för att binda kapital i anläggningstillgångar i kommunernas driftbudgetar. Hantering och administration av internränta är förenat med en administrativ hantering varför den ska användas med försiktighet och måste inte användas som styrprincip.

Taxefinansierad verksamhet ska belastas med internränta för sina delar av kommunens anläggningstillgångar och övriga tillgångar/skulder. Internränta ska utgå med den för kommunen genomsnittliga låneränta som kommunen har för aktuellt år.

9.3 Komponentavskrivning

Komponentavskrivning tillämpas för alla investeringar. Viktiga delar/komponenter i anläggningstillgångar kan behöva ersättas men med olika tidsintervall och har olika avskrivningstider. Det kan till exempel gälla tak i en byggnad, installationer som hissar, ventilation och liknande. Eventuellt kvarvarande värde på den komponent som ersätts ska bokas som en kostnad i samband med utbytet.

9.4 Nedskrivning

En anläggningstillgång som varaktigt minskar i värde eller inte längre används ska skrivas ned. Motsvarande ska en nedskrivning återföras om det inte längre finns skäl för den. Om det på balansdagen (delårsbokslut eller årsbokslut) finns indikationer på att en tillgång minskat i värde görs en prövning av värdet. Indikationer kan vara att den inte används och beslut har fattats om att avveckla tillgången, att förutsättningarna har ändrats så att den inte längre är användbar enligt ursprungligt ändamål eller att den har fått skador som minskar dess värde. Beräknat återvinningsvärde jämförs med redovisat värde och om redovisat värde är högre så görs en nedskrivning. En nedskrivning ska omedelbart kostnadsföras i resultaträkningen. När en tillgång skrivits ned ska framtida avskrivningar anpassas så att det nya redovisade värdet, efter avdrag för eventuellt restvärde, fördelas över tillgångens återstående nyttjandeperiod.

Om en tidigare nedskrivning, helt eller delvis, inte längre är motiverad, ska en återföring av en nedskrivning omedelbart redovisas i resultaträkningen. En återföring av en tidigare nedskrivning får dock inte leda till att det redovisade värdet överstiger vad som skulle ha redovisats (efter avskrivningar) om ingen nedskrivning hade gjorts.

9.5 Utrangering och avyttring

När en materiell tillgång avyttrats eller tagits ur bruk och bedöms sakna värde vid en framtida försäljning ska den inte längre redovisas som en tillgång. Vinst eller förlust vid utrangeringen eller försäljningen beräknas som skillnaden mellan bokfört värde och eventuellt belopp som avyttringen ger. Detta gäller även utrangeringar av tillgångar som förstörts vid brand, blivit stulna eller på annat sätt förstörts. Tillgången ska tas bort ur kommunens anläggningsreskontra vilket innebär att det kvarvarande bokförda värdet på tillgången kommer att redovisas som en driftkostnad i den verksamhet som nyttjat tillgången.

För mer information se Bilaga Avskrivningstider Ale kommun samt komponentlista avskrivningstider.